

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Vliv organizace Planned Parenthood na liberalizaci
reprodukčních práv žen v USA do rozhodnutí Roe v.
Wade**

Bakalářská práce

Autor práce: Barbora Tyllová

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jana Sehnálková, Ph.D

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. května 2023

Barbora Tyllová

Bibliografický záznam

TYLLOVÁ, Barbora. *Vliv organizace Planned Parenthood na liberalizaci reprodukčních práv žen v USA do rozhodnutí Roe v. Wade*. Praha, 2023. 33 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jana Sehnálková, Ph.D.

Rozsah práce: 60 321 znaků s mezerami (bez bibliografie)

Abstrakt

V rámci mé bakalářské práce se zabývám rolí a vlivem organizace Planned Parenthood v rámci liberalizace ženských reprodukčních práv ve Spojených státech, který byl (a dodnes je) významný i přes kritiku, které organizace čelí od konzervativně smýšlející části americké společnosti. V rámci své práce se zaměřuji konkrétně na období od roku 1916, kdy byla organizace založena Margaret Sangerovou, která zároveň působila v rámci antikoncepčního hnutí, až do roku 1973, kdy Nejvyšší soud USA vydal rozhodnutí v případě Roe v. Wade, na jehož základě byly legalizovány interrupce na federální úrovni Spojených států. Jelikož jde zároveň o lobbistickou organizaci, analyzuji zde její prvotní lobbistické aktivity, spojené převážně se snahou o legalizaci antikoncepce, ke které došlo v 1965 na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě Griswold v. Connecticut. Zároveň se zaměřuji i na pozdější lobbistické aktivity spojené s bojem za reformu protiinterrupčních zákonů a následný boj za jejich zrušení. Analyzuji zde jednotlivé soudní spory, kterých se organizace přímo účastnila, nebo se na nich podílela na základě poskytnutých stanovisek. Dále se zaměřuji na její rétoriku a argumenty vůči zmiňovaným tématům ženských reprodukčních práv, které se od jejího založení postupem času měnily.

Abstract

This bachelor's thesis focuses on the role and impact of Planned Parenthood on the liberalization of women's reproductive rights in the United States, which was (and still is) significant, even though the organization is faced with critiques coming from the more conservative-leaning individuals in America. The time frame that I have chosen to focus on stretches from the organization's establishment in 1916 by the leader of the contraceptive movement Margaret Sanger, all the way up to 1973, which marked the milestone that was the U.S. Supreme Court's decision in Roe v. Wade, that legalized abortions across the United States. Given the fact that Planned Parenthood is also a lobbying organization, this thesis analyzes its lobbying activities, that were firstly focused on the legalization of contraception, which culminated in the 1965 U.S. Supreme Court's decision in Griswold v. Connecticut and also the following backing of a reform or repeal of bans on abortions. I also analyze individual litigations, which the organization directly participated in or got involved in through their amicus briefs. Other points of focus will be the organization's rhetoric and arguments towards the mentioned topics of women's rights, which have gradually changed since the establishment of the organization.

Klíčová slova

interrupce, Planned Parenthood, Roe v. Wade, lobbying, ženská reprodukční práva, antikoncepce, Margaret Sanger, Alan Guttmacher

Keywords

abortions, Planned Parenthood, Roe v. Wade, lobbying, women's reproductive rights, contraception, Margaret Sanger, Alan Guttmacher

(Title/název práce)

Vliv organizace Planned Parenthood na liberalizaci reprodukčních práv žen v USA do rozhodnutí Roe v. Wade

The impact of Planned Parenthood on the liberalization of women's reproductive rights in the U.S. until Roe v. Wade

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat paní doktorce Sehnákové, která mi v rámci našich konzultací pomohla ať už co se tématu, ale i struktury práce týče.

Obsah

Úvod	8
1. Vznik a počáteční působení organizace Planned Parenthood	14
2. Vliv organizace na vývoj ženských reprodukčních práv během 60. a 70. let	17
2.1. Vývoj antikoncepční pilulky Enovid	17
2.2. Změna ve vedení Planned Parenthood	18
2.3. Legalizace antikoncepce v USA (Griswold v. Connecticut)	19
2.4. Program Title X	21
2.5. Boj za legalizaci interrupcí v USA	22
2.5.1. Lobbying Planned Parenthood v rámci abortion-rights hnutí	22
2.5.2. Argumenty Planned Parenthood k legalizaci interrupcí	25
2.5.3. Roe v. Wade a amicus briefs	27
Závěr	29
Summary	30
Zdroje	31

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je působení organizace Planned Parenthood (konkrétně Planned Parenthood Federation of America) ve Spojených státech amerických, a to konkrétně v časovém úseku od jejího založení v roce 1916 až do roku 1973, kdy ve Spojených státech došlo k legalizaci potratů na celonárodní úrovni v rámci klíčového rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě Roe v. Wade. Co se teritoriálního vymezení týče, práce bude zaměřena na území celých Spojených států zejména díky širokému působení organizace, ale i celostátnímu charakteru zásadních rozhodnutí Nejvyššího soudu, které budu v rámci práce zmiňovat.

Cílem mé práce je popsat vliv a roli organizace v rámci postupné liberalizaci ženských reprodukčních práv. Mou výzkumnou otázkou je konkrétně jak se organizace Planned Parenthood podílela na liberalizaci ženských reprodukčních práv v USA v daném časovém úseku. V práci se budu věnovat jejím lobbistickým aktivitám, postupné změně rétoriky jejích ředitelů například právě vůči legalizaci potratů, konkrétně porovnávám názory Margaret Sangerové a Alana Guttmachera, dvou předních postav organizace, které v daném časovém vymezení stály v jejím čele. Také se budu věnovat dalším osobnostem, které v organizaci působily a velkým podílem se zapojily například do formování antikoncepčního hnutí a následně i hnutí za legalizaci interrupcí ve Spojených státech. Co se zmiňované liberalizace týče, hlavními milníky, které jsem se rozhodla zahrnout patří zejména role Planned Parenthood ve výzkumu antikoncepční pilulky Enovid a její následná legalizace, které bylo dosaženo v rámci případu Griswold v. Connecticut v roce 1965. Dále se budu věnovat i programu Title X, který byl přijat roku 1971 tehdejším prezidentem Richardem Nixonem, na jehož základě je část zdravotní péče, provozované nejen touto organizací, financována státem. Jako poslední zmíním i roli Planned Parenthood v rámci diskurzu před rozhodnutím Roe v. Wade, ale i v tomto rozhodnutí jako takovém.

Organizace Planned Parenthood (celým jménem Planned Parenthood Federation of America) dodnes představuje jednoho z předních zástupců pro-choice hnutí ve Spojených státech. Jde o nevládní neziskovou organizaci působící na globální úrovni, která byla založena Margaret Sangerovou a její počátky můžeme datovat již od roku 1916. Dodnes je jedním z důležitých aktérů v rámci diskurzu ohledně ženských reprodukčních práv, za jejichž ochranu lobbují. Zároveň je i předním zprostředkovatelem tamních interrupcí. Mezi její další aktivity patří především poskytování zdravotní péče v podobě testování na pohlavně přenosné choroby, vyšetření různých typů rakoviny, poskytování antikoncepce a celkové edukace, zejména

sexuální výchovy.¹

K výběru tématu mě převážně přivedla rostoucí protipotratová rétorika části amerických politických představitelů, která vyústila v nedávné zrušení rozhodnutí Roe v. Wade z května roku 2022 v rámci rozhodnutí Nejvyššího soudu USA v případě Dobbs v. Jackson. Zajímalo mě totiž zejména osud nejen jednotlivců, které toto rozhodnutí dosti negativně ovlivní, ale i to, jaký dopad to popřípadě může mít na organizaci jako je právě Planned Parenthood, která má v USA v tomto ohledu poměrně specifickou pozici. Téma mě zaujalo i vzhledem k tomu, že zejména republikánští představitelé v dnešní době často požadují, aby tato organizace přestala být financována, i když to byl republikánský prezident Richard Nixon, který s financováním jejích služeb v roce 1971 přišel. Fakt, že jsou ve 21. století reprodukční práva občanů ve Spojených státech takovým způsobem potlačována, mě vedlo k tomu napsat práci, ve které bych se věnovala jednomu z aktérů, který se o legalizaci interrupcí (a celkovou liberalizaci ženských reprodukčních práv) zasloužil.

Z metodologického hlediska půjde o historickou kompilační práci, ve které budu zkoumat historii Planned Parenthood, rétoriku jejich předních členů a její lobbistické aktivity od roku 1916 do roku 1973. Metoda samotného výzkumu je kvalitativní.

Struktura práce

V první kapitole se budu věnovat založení a počátečnímu působení organizace. Převážně se pak zaměřím na postavu Margaret Sangerové, zakladatelku této organizace, a její lobbying za legislativní změny ovlivňující ženská reprodukční práva v rámci antikoncepčního hnutí, kterého byla Sangerová předním členem. Zároveň bych v rámci této kapitoly zahrнула i její napojení na eugenické hnutí, které do dnešní doby ovlivňuje názory vůči této organizaci.

V další kapitole se přesunu do období 60. a 70. let, během kterého došlo k zásadní liberalizaci ženských reprodukčních práv. Tato druhá kapitola bude rozdělena do několika podkapitol, ve kterých se zaměřím nejprve na zmíněné schválení prodeje Enovidu, legalizaci antikoncepce v roce 1965, zavedení programu Title X Richardem Nixonem a pak i na Roe v. Wade, společně se společenskou debatou, která byla před rozhodnutím vedena. V rámci kapitoly tak zmíním, jak se na všech těchto zmínovaných změnách organizace Planned Parenthood podílela, jaká byla agenda organizace pod jejím novým vedením Alana Guttmachera a jaký měla vliv na rozhodnutí v případě Roe v. Wade.

---

¹ „Who We Are: America’s Most Trusted Name in Sexual Health“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America, <https://www.plannedparenthood.org/about-us/who-we-are> (staženo 15. března 2023).

Lobbing v USA

Vzhledem k tomu, že je jednou z hlavních aktivit Planned Parenthood lobbying, je zapotřebí tento pojem a význam v USA vymežit. Jeho role v americké politice, společně se způsobem, jak je na něj společností nahlíženo se liší od toho, jak je vnímán například v České republice. Pro kontext této práce jsem pracovala s knihou *Lobbing v moderních demokraciích* od Karla Mullera, Šárky Laboutkové a Petra Vymětala., kteří ve své knize prezentují hned několik vymezení pojmu lobbying. Obecně jde o úsilí ovlivnit různá (například) politická rozhodnutí, autoři se přiklánějí k definici lobbingu jako „snahy ovlivnit rozhodování veřejných činitelů v legislativě i exekutivě, a to jak na centrální, tak na samosprávné úrovni“.² Zároveň je podle nich lobbying „přirozenou součástí moderní společnosti“, a to převážně „v zemích s tradicí liberální demokracie“, kde je lobbying brán za „uznávanou občanskou i profesionální aktivitu“, a je „legitimním prvkem demokratických rozhodovacích procesů.“³ Poukazují zároveň i na nutnost odlišování lobbingu od korupce, což jde ruku v ruce s nezbytnou transparentností v rámci politických jednání a tvorby legislativy.⁴ Za lobbistické aktivity pak můžeme považovat převážně komunikaci s politickými představiteli, kteří jsou zástupci exekutiv jednotlivých států. V rámci lobbingu jsou kromě zmíněné komunikace důležité i průzkumy legislativ v daném odvětví či spolupráce s organizacemi, které se zaměřují na stejnou problematiku.⁵

Konkrétně Spojené státy pak mají dle autorů nejbohatší historii lobbistických aktivit i vzhledem k tomu, že „právo žádat, navrhopvat a stěžovat si na určitou legislativu je garantováno prvním dodatkem Ústavy USA“.⁶ První aktivity podobné lobbingu se pak v této oblasti datují k počátku fungování amerického Kongresu, ale lobbying ve formě, kterou známe dnes se objevil až se zakládáním zájmových skupin např. v rámci zbrojařského, tabákového průmyslu či železničního průmyslu.⁷ Mezi populární formy konkrétně nepřímého lobbingu jsou v USA považovány zejména soudní cesta a tzv. grassroots lobbying (neboli lobbying „zdola“), při němž se různí aktéři snaží o dosažení změn na základě demonstrací, či vzdělávacích kampaní, a to zejména u témat rezonujících na celostátní úrovni, což vede k „mobilizaci voličské politické základny schopné ovlivnit politická rozhodnutí“.⁸

---

² Karel B. Müller, Šárka Laboutková a Petr Vymětal, *Lobbing v moderních demokraciích*, (Praha: Grada Publishing as, 2010), 21.

³ Müller, *Lobbing v moderních demokraciích*, 21.

⁴ Ibid., 21.

⁶ Ibid., 23-24.

⁷ Ibid., 24-25.

⁸ Ibid., 47-48.

Rozdílem mezi USA a Evropou je pak například nahlížení na financování ať už jednotlivých politických kandidátů či stran ve snaze prosazení svých zájmů, které je legální, ale přinejmenším v Evropě je to vnímáno poměrně negativně, a často je to bráno za „legalizovanou korupci“.⁹

Co se konkrétně lobbistických aktivit zkoumané organizace týče, v roce 1998 došlo k vytvoření speciální odnože nazvané Planned Parenthood Action Fund, věnující se přímo lobbingu ve snaze ochránit či ještě prohloubit reprodukční práva žen. Převážně oponují politikům a hnutím, kteří se snaží ženám omezit přístup například k legálním interrupcím, a naopak přímo ve volbách podporují různé kandidáty, kteří sdílí jejich pohled na danou problematiku. Mezi jejich další činnosti patří i informování veřejnosti, a hlavně pak voličů o dané problematice, spolupráce a vedení dialogu s politickými představiteli, kteří mohou danou legislativu ovlivnit ať už v jednotlivých státech nebo na federální úrovni.¹⁰

Finance vynaložené v rámci lobbingu za ženská reprodukční práva se ovšem ve Spojených státech nerovnjí těm, které jsou vynaloženy například podniky finančního průmyslu, jako jsou pojišťovny nebo podniky farmaceutického průmyslu. Planned Parenthood v roce 2021 utratil za lobbing přes 800 tisíc dolarů, což je nejvíce ze všech podobně zaměřených organizací (jako je například organizace NARAL Pro-Choice America).¹¹ V porovnání s největšími lobbistickými skupinami jako je Americká obchodní komora, které za lobbing vynaloží ročně desítky milionů dolarů¹², jde v případě Planned Parenthood pouze o zanedbatelnou částku.

Kritika literatury

Primární prameny, které jsem pro mou práci použila jsou převážně od odbornic na americkou historii, ženská reprodukční práva (a s tím spojenou potratovou politiku) či gender studies. Jejich tituly se pak obecně zaměřují na legislativní změny a na jednotlivá hnutí bojující za liberalizaci ženských reprodukčních práv, ve kterých hodnotí zapojení jednotlivých organizací.

---

⁹ Ibid., 51.

¹⁰ „About Planned Parenthood Action Fund“, Planned Parenthood Action Fund, <https://www.plannedparenthoodaction.org/about-us> (staženo 1. dubna 2023).

¹¹ Caitlin Oprysko, „A look at the abortion lobbying landscape“, *Politico*, 3. května 2022, <https://www.politico.com/newsletters/politico-influence/2022/05/03/a-look-at-the-abortion-lobbying-landscape-00029759> (staženo 1. dubna 2023)

¹² Jonathan O'Connell and Anu Narayanswamy, „Lobbying broke all-time mark in 2021 amid flurry of government spending“, *The Washington Post*, 12. března 2022, <https://www.washingtonpost.com/business/2022/03/12/lobbying-record-government-spending/> (staženo 10. dubna 2023).

Jedním z primárních zdrojů, s kterým jsem v rámci této práce pracovala byly dvě kapitoly z knihy *Gender and Women's Leadership*, které se částečně tematicky překrývají, zejména co se zaměření na působení Planned Parenthood a postavu Margaret Sangerové týče. První kapitolou byla „*Women's Leadership in the Reproductive Rights Movement*“¹³ od Jessicy Waters, ve které se věnuje počátečním aktivitám Planned Parenthood, ale ve větší míře se zabývá událostmi spojenými se snahou o reformy protiinterrupčních zákonů v USA. Zabývá se jednotlivými osobnostmi, které hrály důležitou roli v pro-choice/abortion reform hnutí, jako byla například Sarah Weddington, právní zástupkyně v případě Roe v. Wade. Zaměřuje se také na jednotlivé organizace lobbující za změny v legislativě jako je například American Civil Liberties Union, National Organization for Women, či Planned Parenthood. Postupně se pak zabývá i legislativními úpravami, které nastaly po Roe v. Wade. Další kapitolou v rámci této knihy byla „*Women as Leaders of the Contraceptive Movement*“¹⁴ od Carole McCann, profesorky gender studies na univerzitě v Marylandu, ve které se převážně věnuje postavě Margaret Sangerové a jejím aktivitám a roli v rámci antikoncepčního hnutí. Věnuje se ale i jejímu napojení na eugenické hnutí, zmiňuje i fakt, že jako důležitá postava bojující za ženská reprodukční práva nepodporovala legalizaci potratů. Autorka této kapitoly se zaměřuje na změny v rétorice v rámci Planned Parenthood, které hodnotí. Zmiňuje zde kritiku Sangerové, která dle mnohých odvrátila antikoncepční hnutí od otázek ženských práv, spíše na otázku rodičovského plánování. Do jisté míry ale Sangerovou obhajuje, a zároveň kritizuje ty, kteří její vliv na liberalizaci ženských reprodukčních práv zlehčují a zaměřují se pouze na její eugenickou minulost.

Pracovala jsem i s další kapitolou od Carole McCann „*Birth Control and the Medical Profession*“¹⁵, tentokrát v knize *Birth Control Politics in the United States, 1916-1945*, v jejímž v rámci se také věnuje působení Margaret Sanger a argumentům, které zastávalo antikoncepční hnutí, je zde však dáván velký důraz na lékařskou stránku věci. Jsou zde obsaženy názory různých lékařů, převážně gynekologů, k metodám antikoncepce.

---

¹³ Jessica Waters, “Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, in *Gender and Women's Leadership: A Reference Handbook*, ed. Karren O’Connor, 2 vols. (Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc., 2010), 740-748, <https://doi.org/10.4135/9781412979344> (staženo 31. března 2023).

¹⁴ Carole McCann, “Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, in *Gender and Women's Leadership: A Reference Handbook*, ed. Karren O’Connor, 2 vols. (Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc., 2010): 749-762, <https://doi.org/10.4135/9781412979344> (staženo 31. března 2023).

¹⁵ Carole McCann, „Birth Control and the Medical Profession“, in *Birth Control Politics in the United States, 1916-1945*, (Ithaca, NY: Cornell University Press: 1994): 59-98.

Pro shrnutí fungování lobbingu v USA mi posloužila kniha *Lobbing v moderních demokraciích*¹⁶ od Karla Mullera, Šárky Laboutkové a Petra Vymětala, ve které se její autoři (politologové a pedagogové) snaží o vymezení termínu lobbing. Zkoumají jeho historii, konkrétně tak i lobbingu v USA (které společně s Velkou Británií považují za kolébky lobbingu). Lobbing zároveň porovnávají s korupcí, jelikož by se dalo říci, že právě tyto dva termíny bere určitá část společnosti za synonyma, i když nejsou ani podle autorů totožné. Velkou část však věnují teoretickému vysvětlení lobbingu a jak funguje, dále zkoumají různé role v rámci tohoto procesu, ale i jeho různé typy či jak jej regulovat. Často ve své knize citují přední světové lobbisty.

Dalším z primárních zdrojů je článek od Jill Lepore nazvaný „*Birthright: What's Next for Planned Parenthood?*“¹⁷ z roku 2011, ve kterém tato americká historička a novinářka stručně popisuje historii Planned Parenthood. Věnuje se i její „budoucnosti“ (rok 2011), kde popisuje snahy republikánských politických představitelů (například Mitt Romney) přestat financovat Planned Parenthood z federálního rozpočtu, což se částečně shoduje i s dnešní situací. Stojí si za názorem, že právě republikáni vytvořili z potratů téma, které tvoří velkou část agendy jak republikánů, tak demokratů, kteří zastávají diametrálně odlišné názory v rámci potratové politiky USA. Zároveň tvrdí, že budoucnost Planned Parenthood visí na budoucnosti Demokratické strany. V rámci tohoto článku pro časopis *The New Yorker* vede Lepore rozhovory s lidmi pracující na klinikách Planned Parenthood, kteří hovoří o svých zkušenostech a příbězích svých pacientů.

Další tituly, se kterými jsem pracovala byly od americké právní historičky Mary Ziegler, která publikuje tituly zaměřené na historii potratů ve Spojených státech, a to převážně vztahující se k rozhodnutí v případě *Roe v. Wade*. Články zmíněné v mé práci jsou „*Framing of a Right to Choose*“¹⁸ a „*Roe's Race: The Supreme Court, Population Control, and Reproductive Justice*“¹⁹, které se věnují argumentům a lobbingu nejen Planned Parenthood v rámci snah o legalizaci potratů, kde řeší i otázku rasy. Její nahlížení na Planned Parenthood se dle mého dost

---

¹⁶ Karel B. Müller, Šárka Laboutková a Petr Vymětal, *Lobbing v moderních demokraciích*, (Praha: Grada Publishing as, 2010).

¹⁷ Jill Lepore, „Birthright: What's Next for Planned Parenthood?“, *The New Yorker*, 6. listopadu 2011, <https://www.newyorker.com/magazine/2011/11/14/birthright-jill-lepore> (staženo 17. března 2023).

¹⁸ Mary Ziegler, „The Framing of a Right to Choose: Roe v. Wade and the Changing Debate on Abortion Law“, *Law and History Review* 27, no. 2 (2009): 281–330, <https://www.jstor.org/stable/40646016> (staženo 8. dubna 2023).

¹⁹ Mary Ziegler, „Roe's Race: The Supreme Court, Population Control, and Reproductive Justice“, *Yale Journal of Law and Feminism*, Volume 25, Issue 1 (2013): 1-50, https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/7052/04_25YaleJL_Feminism1_2013_2014_.pdf?sequence=2&isAllowed=y (staženo 8. dubna 2023).

liší od ostatních, nebojí se být kritická vůči jeho hlavním postavám, zejména ke Guttmacherovi, jakožto přední postavě Planned Parenthood v období boje za legalizaci potratů. Kritizuje jeho rétoriku vůči reformě protiinterrupčních zákonů, kterou zpočátku stavěl na argumentech populační kontroly.

Přínosné byly ale i samotné webové stránky organizace Planned Parenthood, a to jak k nastínění jejich činnosti dnes, tak i v minulosti. Součástí jejich stránek jsou i články, jako je například (např. History of the Pill atd.), kde přímo popisují jejich zapojení do vývoje antikoncepční pilulky. Webové stránky jsou velmi přehledné; co ovšem musím vyzdvihnout je způsob, kterým se staví ke kontroverznímu napojení Margaret Sangerové na eugenické hnutí, od kterého se zásadně distancují. Zdůrazňování podobných informací dle mého názoru naznačují transparentnost organizace.

1. Vznik a počáteční působení organizace Planned Parenthood

Pro pochopení fungování organizace Planned Parenthood je důležité podívat se na její počátky, které se datují již od 16. října roku 1916, kdy tehdy 37letá zdravotní sestra Margaret Sangerová otevřela společně se svou sestrou Ethel Byrneovou a americkou aktivistkou Faniou Mindellovou svou první antikoncepční kliniku/poradnu v brooklynské čtvrti Brownsville. Hlavním účelem této poradny bylo zejména předávat informace o antikoncepčních metodách, a také jejich poskytování jako takové.

Margaret Sangerová se narodila 14. září 1879 v Corningu v americkém státě New York pod jménem Margaret Louisa Higgins.²⁰ Byla jedním z 11 dětí z irské katolické rodiny. Její matka se vzhledem k tak vysokému počtu dětí, a sedmi dalším prodělaným potratům nedožila příliš vysokého věku, když v pouhých 50ti letech podlehla tuberkulóze. I z tohoto důvodu se Sangerová rozhodla jít cestou boje za ženská reprodukční práva a zejména pak boje za legalizaci antikoncepce v rámci celých Spojených států.²¹ Nejenže se stala hlavní postavou antikoncepčního hnutí, ale zároveň jako první přišla s termínem „birth control“.²² Věřila totiž, že volný přístup k antikoncepci, ať už v jakékoli formě, je základním lidským právem.²³ Sangerová a další členky antikoncepčního hnutí se v rámci jejich boje a lobbingu za legální

---

²⁰ Ellen Chesler, *Woman of Valor: Margaret Sanger and the Birth Control Movement in America* (New York: Simon & Schuster, 1992), 22.

²¹ „Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America, <https://www.plannedparenthood.org/about-us/who-we-are/our-history> (staženo 14.3.2023).

²² Carole McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 750.

²³ McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 749.

přístup k antikoncepci opíraly zejména o teorii neo-malthusianství, vycházející z teorie malthusianství filozofa Thomase Malthuse, který popisoval negativní vliv populačního růstu na společnosti v podobě hladomoru, či války, který lze vyřešit jeho omezením. Nepodporoval však užívání antikoncepčních pomůcek. K jejich podpoře došlo až v právě v rámci neo-malthusianství.²⁴

Několik dní po otevření první americké antikoncepční poradny byla společně s jejími zakladatelkami zatčena.²⁵ Poradnu v Brownsvillu policie uzavřela, Margaret Sangerová byla odsouzena a strávila následujících 30 dní ve věznicí.²⁶ Hlavním důvodem bylo porušení tehdejšího federálního zákona, tzv. Comstock Act, který ve Spojených státech platil od roku 1873.²⁷ Stál za ním americký reformátor Anthony Comstock, který primárně bojoval za omezení či postupný zákaz literatury, kterou považoval za „obscénní“.²⁸ Bylo to právě v roce 1873, kdy přesvědčil Kongres, aby schválil zákon, který zakazoval distribuci jakéhokoliv materiálu obsahující byť jen zmínky o „obscénních“ věcech, za což byly považovány i informace o metodách kontroly početí, a antikoncepčních pomůčkách, které Sangerová poskytovala ve své poradně.²⁹

Působení Sangerové tak bylo v následujících letech charakterizováno zejména bojem za zrušení Comstockova zákona čili aby nebyly jí distribuované informace o antikoncepci brány za obscénní.³⁰ Postupem času začaly některé státy tento zákon upravovat a docházelo k povolení předpisu antikoncepčních pomůcek, převážně pesarů a kondomů, ve snaze předejít různým typům pohlavních chorob.³¹ Příkladem takového státu byl například New York. Právě zde totiž v roce 1918 Sangerová podala odvolání u tamního federálního odvolacího soudu k rozsudku z roku 1916. Sice nedosáhla toho, že by ona sama mohla distribuovat antikoncepční pomůcky svým pacientkám. Soudce Crane v tomto případě (People v. Sanger) ovšem alespoň schválil výjimku distribuce antikoncepčních pomůcek doktorům v rámci zmiňované prevence proti pohlavním nemocem. V žádném jiném případě to však stále nebylo možné.³²

---

²⁴ Ibid., 752.

²⁵ „Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America.

²⁶ Ibid.

²⁷ Carole McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 750.

²⁸ „Anthony Comstock“, Britannica, <https://www.britannica.com/biography/Anthony-Comstock> (staženo 14. dubna 2023).

²⁹ McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 750.

³⁰ Carole McCann, „Birth Control and the Medical Profession“, 74.

³¹ McCann, „Birth Control and the Medical Profession“, 62.

³² Ibid., 63-64.

V rámci American Birth Control League, kterou založila v roce 1921 lobbvala za to, aby distribuce antikoncepčních pomůcek nezávisela na zdravotním stavu pacientky.³³ Od roku 1924, prosazovala, aby alespoň výjimka distribuce pomůcek doktory platila na federální úrovni. Všechny tyto snahy se však setkaly s neúspěchem.³⁴ V mezičase zakládala Sangerová další poradny v roce 1923 to byla například tzv. Birth Control Clinical Research Bureau sídlící na Manhattanu, kde se pod dohledem lékařů snažili vynalézt nové způsoby zamezení těhotenství.³⁵ Samotná spolupráce s mediky nebyla jednoduchá. Ti totiž nebyli z velké části naklonění celému antikoncepčnímu hnutí.³⁶

V roce 1931 založila Sangerová National Committee on Federal Legislation for Birth Control, v jejímž rámci dále lobbvala za změny v legislativě.³⁷ Přelomem v rámci jejích lobbistických aktivit za zrušení zmiňovaného Comstockova zákonu byl rok 1936, kdy uspěla u federálního odvolacího soudu v případě United States v. One Package.³⁸ Celý případ započal u lékařky Hannah Stoneové, která působila na jedné z klinik vedené Sangerovou. Stoneová totiž objednala pesary z Japonska, ale došlo k jejich konfiskaci celními úředníky. Sangerové se následně podařilo dostat celý případ před zmiňovaný federální odvolací soud, který rozhodl o legalizaci užití antikoncepce i v případech, kdy nešlo o zabránění pohlavní nemoci, či její léčbě, musela být však předepisována pouze lékařem.³⁹ Antikoncepce a poskytování informací o ní tak nadále nebyly brány za obscénní⁴⁰ a znamenalo to tak v podstatě zrušení Comstockova zákonu.⁴¹

V roce 1938 došlo ke spojení American Birth Control League a Birth Control Clinical Research Bureau v tzv. Birth Control Federation of America, z které se roku 1942 stala dnešní Planned Parenthood Federation of America.⁴² Margaret Sangerová se tak zasloužila o postupnou liberalizaci ženských reprodukčních práv. Dodnes je však považována za kontroverzní postavu, a to zejména kvůli jejímu napojení na eugenické hnutí, a kvůli jejím argumentům k legalizaci

---

³³ Ibid., 68.

³⁴ Ibid., 69.

³⁵ McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 751.

³⁶ McCann, „Birth Control and the Medical Profession“, 60.

³⁷ McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 751.

³⁸ Jessica Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement 743.

³⁹ McCann, „Birth Control and the Medical Profession“, 75.

⁴⁰ Jill Lepore, „Birthright: What’s Next for Planned Parenthood?“.

⁴¹ Jessica Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

⁴² Ibid.

antikoncepce, založených na eugenice.⁴³ Eugenika je ideologií založenou na rasismu⁴⁴, která se snaží zabránit rozmnožování lidem, které považuje za „společensky nežádoucí“.⁴⁵ Eugenické myšlenky pak Sangerová vyjadřovala zejména ve svém časopise *Birth Control Review*⁴⁶. Organizace Planned Parenthood se od jejích eugenických myšlenek sice distancuje, dodnes je však toto téma často zmiňované, zejména pak republikánskými politickými představiteli ve snaze znehodnotit celé působení organizace a dosáhnout tak zastavení jejího financování ze státních peněz.⁴⁷ Jsem toho názoru, že podobné argumenty z dnešní doby by měly být stavěny primárně na dnešních aktivitách organizace, jejíž rétorika se od dob Margaret Sangerové změnila.

2. Vliv organizace na vývoj ženských reprodukčních práv během 60. a 70. let

2.1. Vývoj antikoncepční pilulky Enovid

Důležitým milníkem v rámci liberalizace ženských reprodukčních práv byl vývoj antikoncepční pilulky, na kterém se Margaret Sangerová během svého působení v Planned Parenthood podílela. Sama její vývoj zčásti financovala, největší pomoc v tomto ohledu představovala Katharine Dexter McCormicková, která nejenže financovala vývoj hormonální antikoncepce, ale společně s Gregorym Pincusem, gynekologem Johnem Rockem a biologem Min Chueh Changem celý vývoj vedla. Nejenže byla McCormicková blízkou přítelkyní Sangerové, zároveň působila jako jedna z dalších postav hnutí za ženská práva. McCormickovou věnované částky se pak pohybovaly kolem 150-180 tisíci dolarů ročně.⁴⁸ V součtu pak McCormicková darovala výzkumu 2 miliony dolarů.⁴⁹ Další finance na výzkum byly šly z grantu, který tento tým získal v roce 1948 od samotného Planned Parenthood.⁵⁰

Po vývoji antikoncepční pilulky následovalo testování prováděné gynekologem Johnem Rockem. V Massachusetts, kde působil, však bylo podávání antikoncepce doktorem ilegální, testování se tak muselo přesunout jinde.⁵¹ Kandidátskými zeměmi byla například Indie či

---

⁴³ McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 752.

⁴⁴ „Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America.

⁴⁵ Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 282.

⁴⁶ „Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America.

⁴⁷ Lepore, „Birthright“.

⁴⁸ „The Birth Control Pill: A History“, Planned Parenthood, 2, https://www.plannedparenthood.org/files/1514/3518/7100/Pill_History_FactSheet.pdf (staženo 16. března 2023).

⁴⁹ „The Birth Control Pill: A History“, 2.

⁵⁰ Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America.

⁵¹ Ibid., 2-3.

Mexiko, nakonec se však testování přesunulo do Portorika, a to hned z několika důvodů. Roli v tomto rozhodnutí hrála samozřejmě geografická blízkost ke Spojeným státům, Portoriko zároveň nemělo žádné zákony zakazující distribuci či užívání antikoncepce, nemluvě o tom, že zde již existovalo množství klinik, podobných těm založených Sangerovou, kam se testování mohlo přesunout.⁵² Samotné testování pak započalo v dubnu 1956. Dne 23. června 1960 americká FDA (Food and Drug Administration) oficiálně schválila prodej této antikoncepční pilulky nesoucí jméno Enovid, vyráběné firmou G. D. Searle and Company,⁵³ spadající pod mateřskou společnost Pfizer.⁵⁴ Její vývoj, na kterém se podílela Sangerová, jako tehdejší prezidentka Planned Parenthood, tak představoval jeden z hlavních milníků sexuální revoluce nejen ve Spojených státech. V USA však stále neexistoval zákon, který by její užívání legalizoval na federální úrovni, to se změnilo až roku 1965, kdy už v čele organizace seděl Alan Guttmacher.

2.2. Změna ve vedení Planned Parenthood

Alan Frank Guttmacher převzal post prezidenta Planned Parenthood v roce 1962, kde působil až do roku 1974.⁵⁵ Na rozdíl od Sangerové jde o poměrně zapomenutou postavu boje za ženská reprodukční práva, i když šlo o jednu z předních postav jejich liberalizace. Nejenže během jeho působení v Planned Parenthood došlo k legalizaci užívání antikoncepce ve Spojených státech, pod jeho vedením lobbowała Planned Parenthood i za finanční podporu od státu na poskytovanou zdravotní péči, zejména co se plánovaného rodičovství týče. Toho dosáhli v roce 1971, když tehdejší americký prezident Richard Nixon schválil program Title X, který umožnil ženám z chudších poměrů navštěvovat kliniky například právě Planned Parenthood, jejichž péči by si jinak nemohly dovolit.⁵⁶

Guttmacher působil jako gynekolog v nemocnici Mount Sinai sídlící v New Yorku, zároveň vyučoval na Kolumbijské univerzitě. Mezi jeho hlavní cíle v rámci Planned Parenthood patřilo zmiňované státní financování programů plánovaného rodičovství a liberalizace přístupu k interrupcím. Mimo ženská reprodukční práva se v rámci organizace snažil mimo jiné i o zlepšení vztahů s černošskou komunitou, zejména ve snaze předejít domněnkám, že je organizace rasistická.⁵⁷ Tyto domněnky vyplývaly zejména z Guttmacherovy rétoriky vůči

---

⁵² Ibid., 3.

⁵³ Ibid., 4.

⁵⁴ https://www.pfizer.com/about/history/pfizer_pharmacia - Oficiální stránky Pfizer (staženo 17. dubna 2023).

⁵⁵ Lepore, „Birthright“.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ibid.

legalizaci interrupcí založené na myšlence populační kontroly.⁵⁸ Stejně jako Sangerová se tak nevyhnul kritice. Na jeho rétoriku ohledně těchto problematik se zaměřím v následujících kapitolách.

2.3. Legalizace antikoncepce v USA (Griswold v. Connecticut)

Po schválení prodeje hormonální antikoncepce americkou FDA bylo následným logickým krokem Planned Parenthood a dalších organizací v rámci antikoncepčního hnutí dosáhnout legalizace jejího užívání v rámci celých Spojených států. Od 40. let započalo Planned Parenthood společně s ACLU (American Civil Liberties Union)⁵⁹ se snahou změnit zákony, které do té doby ještě stále omezovaly či přímo zakazovaly přístup k antikoncepci. Konkrétními příklady byly státy Connecticut a Massachusetts.⁶⁰

Stát Connecticut byl pak jeden z mála, který zakazoval nejen informování o dostupné antikoncepci, ale i její samotné užívání. Dokonce společně se státy jako Kansas, Mississippi či Idaho zde byl zakázán i předpis antikoncepčních pomůcek lékaři ze zdravotních důvodů.⁶¹ V Connecticutu sice bylo sice její užívání a předepisování ilegální, neznamenalo to, že by byla nedostupná. Velká část doktorů v soukromých zdravotních zařízeních ji i přesto předepisovala. I to bylo důvodem, proč Planned Parenthood lobbboval za legislativní změnu. Jen část žen si mohla dovolit navštívit soukromou kliniku, nebo jet do sousedních států jako byl New York. Planned Parenthood tak chtělo antikoncepci zpřístupnit všem ženám, a to bez ohledu na jejich finance.⁶²

Roli v takto represivním zákonu hrál i fakt, že v Connecticutu byla na počátku 60. let poměrně velká část obyvatelstva, konkrétně 46 %, římskokatolického vyznání. Samotná římskokatolická církev, která proti legalizaci antikoncepce bojovala již od 20. let⁶³, měla ve státě poměrně silnou pozici.⁶⁴ Zákon ale platil dlouho i přes fakt, že většina obyvatel legalizaci antikoncepce

---

⁵⁸ Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 307.

⁵⁹ Jde o neziskovou organizaci, která lobbuje za zákony ochraňující práva a svobody občanů Spojených států, zdroj: <https://www.aclu.org/> - Oficiální stránky American Civil Liberties Union (staženo 10. dubna 2023).

⁶⁰ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

⁶¹ Susan Wawrose, „The Birth Control Controversy in Connecticut“, in *Griswold V. Connecticut: Contraception and the Right of Privacy.*, (Londýn: Franklin-Watts, 1996), 14.

⁶² *Ibid.*, 13-14.

⁶³ Daniel K. Williams, „No Happy Medium: The Role of Americans’ Ambivalent View of Fetal Rights in Political Conflict over Abortion Legalization“, *Journal of Policy History* 25, n. 1 (2013): 48, doi:10.1017/S0898030612000346 (staženo 4. dubna 2023).

⁶⁴ *Ibid.*, 16.

podporovala.⁶⁵

V listopadu 1961 Planned Parenthood ve městě New Haven otevřelo další ze svých klinik, právě ve snaze zvrátit zmiňované zákony. Po 10 dnech však nakonec došlo k zatčení výkonné ředitelky této kliniky, Estelle Griswoldové, společně se C. Lee Buxtonem, který působil jako lékařský ředitel kliniky. Oba byli obviněni z toho, že poskytovali informace a samotné antikoncepční pomůcky. Případ se nakonec dostal až před Nejvyšší soud USA, kde nakonec Griswoldová s Buxtonem uspěli, jelikož soud uznal, že zákon, který platil v Connecticutu, byl protiústavní a narušoval tzv. „right to privacy“ (právo na soukromí) manželských párů.⁶⁶ Toto právo není sice explicitně zmíněno v americké ústavě, soud však došel k závěru, že je zahrnuto v rámci prvního, třetího, čtvrtého, pátého a devátého dodatku Ústavy, které jsou součástí Listiny práv USA⁶⁷ O „right to privacy“ se mimo jiné opírali právní zástupci „Jane Roe“ o necelých 10 let později v rámci případu Roe v. Wade.

Na základě Griswold v. Connecticut tak došlo k legalizaci užívání antikoncepce, týkala se však pouze manželských párů. Až v roce 1972 došlo na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě Eisenstadt v. Baird k legalizaci jejího užívání i u lidí, kteří nebyli sezdaní,⁶⁸ a to na základě zrušení zákona platícího ve zmiňovaném Massachusetts.⁶⁹

Od roku 1965 tak v důsledku legalizace antikoncepce ve Spojených státech došlo ke značnému snížení nechtěných porodů.⁷⁰ Ženy se tak mohly věnovat svému vzdělávání a dalším odvětvím společenského života. Rozhodnutí z roku 1965 také ovlivnilo množství žen, reprezentující pracovní sílu Spojených států.⁷¹ Planned Parenthood a jeho členové se tak přímou participací v tomto případě zasloužily o další liberalizaci ženských práv ve Spojených státech. Samotná Margaret Sangerová se tak ještě dožila cíle svého dlouholetého boje za legalizaci antikoncepce, které toto rozhodnutí představovalo, zemřela ovšem rok poté.⁷²

---

⁶⁵ Ibid., 17.

⁶⁶ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743

⁶⁷ „Griswold v. Connecticut (1965)“, Bill of Rights Institute, <https://billofrightsinstitute.org/e-lessons/griswold-v-connecticut-1965> (staženo 18. dubna 2023).

⁶⁸ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

⁶⁹ „Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America.

⁷⁰ „The Birth Control Pill: A History“, 8.

⁷¹ Ibid. 9.

⁷² Ibid., 1.

2.4. Program Title X

Během 50. a 60. let se organizace Planned Parenthood postupně začala věnovat otázkám a službám plánovaného rodičovství.⁷³ Dle definice World Health Organization jde o strategii, na jejímž základě mohou lidé za použití antikoncepčních metod dosáhnout touženého počtu potomků, v nejvhodnější době. Jde tak o snahu zabránit neplánovanému těhotenství (například v nízkém, ale i ve vyšším věku, kdy existují určitá zdravotní rizika) a o celkové udržení dobrého zdravotního stavu matky.⁷⁴

Do poloviny 60. let však fungování klinik poskytujících antikoncepci a služby spojené s plánovaným rodičovstvím (jako v případě Planned Parenthood) záviselo na soukromých finančních darech a grantech. Jejich služby zároveň byly placené, ne všichni si je tak mohli dovolit.⁷⁵ Samotná roční zásoba pilulky Enovid totiž vycházela v přepočtu hodnoty amerického dolaru v roce 2010 na 760 dolarů, což je zhruba dvakrát více, než kolik za ní zaplatí americké ženy v dnešní době. Na klinikách Planned Parenthood pak byla k dostání za poloviční cenu, stále to však neznamenalo, že si ji mohly dovolit všechny ženy a vedení organizace si to uvědomovalo.⁷⁶

Od druhé poloviny 60. let, kdy se společenský diskurz začal orientovat na otázku přelidnění se přední američtí politici začali více zaměřovat na finanční podporu služeb plánovaného rodičovství,⁷⁷ které měly sloužit právě jako metody zabránění přelidnění.⁷⁸ Na rozdíl od dnešní doby, kdy je rodičovské plánování spojeno zejména s otázkou ženských reprodukčních práv a s ochranou zdraví matky, byl v 60. letech jeho zastánci spíše zdůrazňován jeho pozitivní vliv na ekonomiku, který vycházel z existence nových ekonomických příležitostí, které by jednotlivé rodiny a jejich potomci nabyli díky plánovanému rodičovství.⁷⁹ S myšlenkou financování těchto služeb přišel již tehdejší americký prezident Lyndon B. Johnson, k jejímu uskutečnění došlo až za Richarda Nixona, který ho v postu nahradil. Ten již od roku 1969 bojoval za financování těchto služeb z federálního rozpočtu v Kongresu, kde zároveň

---

⁷³ Lepore, „Birthright“.

⁷⁴ „Contraception“, Oficiální stránky World Health Organization, https://www.who.int/health-topics/contraception#tab=tab_1 (staženo 22. dubna 2023).

⁷⁵ Lepore, „Birthright“.

⁷⁶ Martha J. Bailey, „Fifty Years of Family Planning: New Evidence on the Long-Run Effects of Increasing Access to Contraception“, *Brookings Papers on Economic Activity* (2013): 349, <http://www.jstor.org/stable/23594871>. (4. dubna 2023).

⁷⁷ Lepore, „Birthright“.

⁷⁸ McCann, „McCann, „Women as Leaders of the Contraceptive Movement“, 749.

⁷⁹ Bailey, „Fifty Years of Family Planning“, 342.

vystupoval s názorem, že by žádné ženě neměl být znemožněn přístup ke službám plánovaného rodičovství kvůli její ekonomické situaci.⁸⁰ V listopadu roku 1970 pak schválil program nazvaný *Title X*, podporovaný jak Republikánskou, tak Demokratickou stranou, na jejímž základě začaly Spojené státy financovat poskytování zdravotní péče v oblasti plánovaného rodičovství a při distribuci samotné antikoncepce, zahrnuta byla ale i další péče. Znamenalo to tak, že organizace jako Planned Parenthood mohly tuto péči a poradenství poskytovat ještě většímu množství pacientů, zač mimo jiné bojovali. To samé platí i o umožnění přístupu k antikoncepci i chudším částem společnosti, které by ji bez Title X nemohly dovolit. V rámci tohoto programu však bylo explicitně zakázáno využívat tyto finance na poskytování potratů.⁸¹

Na základě těchto programů plánovaného rodičovství, společně i s programem *Medicaid*, poskytující zdravotní pojištění, dochází k zabránění zhruba dvěma milionům neplánovaných těhotenství ročně. Bez nich by bylo i číslo umělých přerušení těhotenství mnohem vyšší.⁸² Planned Parenthood tak lobbingem za financování těchto služeb zajistilo další vývoj svobody reprodukce žen v USA, i když byla daná svoboda stále omezená. Zmiňované omezení představoval zákaz interrupcí. Právě interrupce a jejich legalizace v rámci celých Spojených států bylo další částí agendy organizace Planned Parenthood.

2.5. Boj za legalizaci interrupcí v USA

2.5.1. Lobbing Planned Parenthood v rámci abortion-rights hnutí

Interrupce byly ve Spojených státech legální záležitostí do roku 1821, kdy jí stát Connecticut jako první ve Spojených státech zakázal a odstartoval tím tak její kriminalizaci. Do konce 19. století tak skoro všechny státy (kromě Kentucky) zavedly zákony, které umělé přerušování těhotenství omezovaly, či přímo zakazovaly. Spousta žen tím pádem začala podstupovat tyto procedury ilegálně.⁸³

Planned Parenthood a další organizace tak po vyřešení dříve zmíněných překážek pro ženskou reprodukční práva začala lobbovat za změnu těchto protiinterrupčních zákonů. Za první příklad lobbingu za reformu těchto zákonů se dá považovat národní konference z roku 1955, organizována Mary Calderone, která v Planned Parenthood působila jako lékařská ředitelka.⁸⁴

---

⁸⁰ Lepore, „Birthright“.

⁸¹ Bailey, „Fifty Years of Family Planning“, 350-352.

⁸² „The Birth Control Pill: A History“, 9.

⁸³ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

⁸⁴ Lepore, „Birthright: What’s Next for Planned Parenthood?“.

Šlo vůbec o první konferenci zaměřenou na téma liberalizace potratů ve Spojených státech. Jedním z důvodů, proč se tato konference v dubnu 1955 konala, byl tehdejší rostoucí počet nelegálně prováděných interrupcí.⁸⁵ Dle tehdejších dat bylo totiž v USA mezi 50. a 60. lety provedeno mezi 200 000 až 1,2 miliony ilegálních umělých přerušení těhotenství.⁸⁶

Jedna z hlavních tváří Planned Parenthood, Margaret Sangerová, však podobné reformy ještě za svého života nepodporovala a samotné interrupce odsuzovala.⁸⁷ Na rozdíl od Sangerové byl nový prezident Planned Parenthood Alan Guttmacher považován za jednu z předních postav boje za reformu zmiňovaných zákonů. Na počátku 60. let zastával názor, na jehož základě obhajoval interrupce v případě, pokud byla žena znásilněna nebo těhotenství představovalo zdravotní rizika pro matku.⁸⁸ Sám je pak v newyorské nemocnici Mount Sinai prováděl.⁸⁹ Na jedné ze svých přednášek se k nim vyjadřoval následovně: „Nerad provádím interrupce, ale spousta z vás nejspíš bojovala ve druhé světové válce a zabíjeli jste ve snaze zachovat něco důležitého, myslím že život matky je mnohem důležitější než lidský zárodek”.⁹⁰

V rámci „abortion rights“ hnutí, jehož součástí bylo i Planned Parenthood, jeho aktéři lobbovali nejprve za reformu protiinterrupčních zákonů. K jejich úplnému zrušení začali vyzývat až ke konci 60. let. Planned Parenthood však nebyla jedinou organizací bojující za liberalizaci potratové politiky Spojených států. Součástí zmiňovaného hnutí byly zejména organizace National Organization for Women (zkráceně NOW), American Civil Liberties Union (ACLU), které se již angažovalo v rámci boje za liberalizaci přístupu k antikoncepci. Posledním zásadním aktérem pak byla organizace National Association for the Repeal of Abortion Laws (NARAL). K úplnému zrušení protiinterrupčních zákonů se pak jako první hlásilo NOW, a to v roce 1967, ACLU rok poté a Planned Parenthood je následovalo v roce 1969.⁹¹ NARAL se po jeho založení v roce 1969 také přidala⁹² a stala se přední organizací hnutí.⁹³ Jedna ze členek NARAL a jeho pozdější prezidentka Sarah Weddington byla dokonce jednou z právních zástupkyň „Jane Roe“ v zásadním rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě Roe v. Wade.⁹⁴ Alan

---

⁸⁵ „First Abortion Conference in the U.S.“, Today in Civil Liberties History, <http://todayinclh.com/?event=first-abortion-conference-in-the-u-s> (staženo 22. dubna 2023).

⁸⁶ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 744.

⁸⁷ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

⁸⁸ Williams, „No Happy Medium“, 47.

⁸⁹ Lepore, „Birthright: What’s Next for Planned Parenthood?“.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement 743-744.

⁹² Williams, „No Happy Medium“, 50.

⁹³ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 744.

⁹⁴ Lepore, „Birthright: What’s Next for Planned Parenthood?“.

Guttmacher, jako další z předních osobností tohoto hnutí podpořil úplné zrušení těchto zákonů, jelikož to považoval za jediný způsob, jak se vypořádat s problémem, které představovalo vysoké číslo nelegálně prováděných interrupcí.⁹⁵ Dle World Health Organization jsou nelegální, tím pádem zdraví nebezpečné interrupce dodnes jednou z hlavních příčin zvýšené mateřské úmrtnosti.⁹⁶

Americká společnost zrušení těchto represivních zákonů také do jisté míry podporovala. Dle průzkumu americké společnosti Gallup z ledna 1966 77 % Američanů podporovalo legalizaci umělého přerušování těhotenství v případech, kdy docházelo k ohrožení života matky. V kontrastu však pouze 18 % podporovalo její legalizaci, pokud by žena neměla dostatečné finanční zázemí na výchovu dítěte.⁹⁷ Myšlenku legalizace pak také podporovala většina amerických lékařů.⁹⁸ Právě názor hrál důležitou roli během soudního řízení v případě *Roe v. Wade*.⁹⁹

Co se názorů politických představitelů týče, i zde existovala poměrně vysoká podpora zrušení protiinterrupčních zákonů. Dle průzkumu z roku 1972 68 % členů Republikánské strany a 59 % demokratů zastávalo názor, že by mělo jít o rozhodnutí pouze mezi ženou a jejím lékařem, ne nikým jiným.¹⁰⁰

Prvním státem, kde došlo k reformám protiinterrupčních zákonů, byl v dubnu 1967 stát Colorado, kde byly interrupce legalizovány v případech znásilnění a pokud těhotenství ohrožovalo matku na životě.¹⁰¹ Kolébka Planned Parenthood, stát New York, legalizoval interrupce v dubnu 1970. Tato legalizace byla pro Planned Parenthood důležitým milníkem, jelikož konkrétně v tamní klinice v městě Syracuse začala organizace na základě této legalizace poprvé provádět umělá ukončení těhotenství.¹⁰² Do roku 1970 byly interrupce legalizovány ve 14 amerických státech, ale pouze za určitých podmínek; pokud bylo početí výsledkem znásilnění, incestu, nebo ohrožovalo zdraví matky. Zákony, které v jednotlivých státech

---

⁹⁵ Williams, „No Happy Medium“, 51.

⁹⁶ „Abortion“, World Health Organization, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion> (staženo 2. května 2023).

⁹⁷ Williams, „No Happy Medium“, 50.

⁹⁸ *Ibid.*, 51.

⁹⁹ Linda Greenhouse and Reva Siegel, *Before Roe v. Wade: voices that shaped the abortion debate before the Supreme Court's ruling*, (Yale Law School,; *Public Law Working Paper 257*, 2012), 9, https://documents.law.yale.edu/sites/default/files/beforeroe2nded_1.pdf (staženo 22. dubna 2023).

¹⁰⁰ Lepore, „Birthright: What's Next for Planned Parenthood?“.

¹⁰¹ Williams, „No Happy Medium“, 42.

¹⁰² „Our History“, Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America.

legalizovaly interrupce se opíraly o návrh American Law Institute¹⁰³ z roku 1959, na jehož základě mělo právě za zmiňovaných podmínek, dojít k dekriminálnímu interrupci.¹⁰⁴ ALI je organizací, která dodnes v USA vydává různé typy dokumentů ve snaze modernizovat, či upravit existující zákony.¹⁰⁵ Tomuto návrhu (policy draftu) předcházela konference z roku 1957, vedená právě Planned Parenthood, která ve snaze reforem protiinterrupčních zákonů oslovila ALI k vytvoření podobného návrhu.¹⁰⁶ K tomu, aby došlo ke zrušení protiinterrupčních zákonů na federální úrovni však bylo zapotřebí, aby bylo toto téma předloženo Nejvyššímu soudu.

2.5.2. Argumenty Planned Parenthood k legalizaci interrupcí

Rétorika a argumenty k legalizaci potratů se v rámci Planned Parenthood během let měnily, bylo zapotřebí je sjednotit. Víceméně se v debatě k legalizaci interrupcí promítly již zmiňované argumenty, které byly využívány například v rámci debaty ohledně legalizace antikoncepce v předchozích letech.

Jedním z hlavních argumentů, s kterým organizace v rámci abortion rights hnutí v druhé polovině 60. let pracovaly, byly založené na faktu, že je podstoupení interrupce základním lidským právem zahrnutým v americké Ústavě. Ženy by tak měly mít právo na soukromí. Se stejnými argumenty pracovalo i antikoncepční hnutí v rámci případu Griswold v. Connecticut. Někteří z představitelů Planned Parenthood zastávali názor, že by měl mít každý právo na to rozhodnout se, zda chce mít dítě. Argumenty podobného rázu tak hrály důležitou roli v této diskusi, která byla vedena před Roe v. Wade.¹⁰⁷

Dalším argumentem pak byla myšlenka populační kontroly, kterou prosazoval i Alan Guttmacher, i díky jeho osobě bylo celé Planned Parenthood vnímáno spíše jako organizace, podporující převážně tuto myšlenku.¹⁰⁸ Nešlo však o jedinou organizaci zastávající toto postavení. Někteří ze členů NOW i NARAL tento argument také využívali.¹⁰⁹ Zastánci tohoto argumentu považovali interrupce jako jednu z metod zabránění populačního růstu ve

---

¹⁰³ Williams, „No Happy Medium“, 50.

¹⁰⁴ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

¹⁰⁵ <https://www.ali.org/> - Oficiální stránky American Law Institute (staženo 28. dubna 2023).

¹⁰⁶ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 743.

¹⁰⁷ Mary Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 302.

¹⁰⁸ Mary Ziegler, „Roe’s Race: The Supreme Court, Population Control, and Reproductive Justice“, *Yale Journal of Law and Feminism*, Volume 25, Issue 1 (2013): 20-21, https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/7052/04_25YaleJL_Feminism1_2013_2014_.pdf?sequence=2&isAllowed=y (staženo 8. dubna 2023).

¹⁰⁹ Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 329-330.

společnosti.¹¹⁰ Do této debaty se tak promítla i dříve zmiňovaná otázka přelidnění, která byla společnosti poměrně často skloňovaným tématem i díky tehdejšímu baby boomu, který dle biologa Paula Ehrlicha přinášel negativní dopady, které popsal v jeho knize *The Population Bomb* z roku 1968, ve které pracoval s dříve zmiňovanou teorií malthusiánství.¹¹¹ Názory opírající se o tuto teorii zastávala již Margaret Sangerová v rámci boje za legalizaci antikoncepce. Někteří ze starších zastánců myšlenky populační kontroly se však zároveň opírali o rasistickou eugenickou teorii, na jejímž základě by populační kontrola vedla i ke snížení počtu jedinců považovaných za „společensky nežádoucí“.¹¹² Novější zastánci myšlenky populační kontroly ji pak spíše vnímali jako metodu, na jejímž základě by došlo například k zabránění chudoby, znečištění planety či naopak ke zvýšení počtu pracujících žen.¹¹³

Sám Alan Guttmacher byl sice do poloviny 60. let jedním ze členů American Eugenics Society,¹¹⁴ dle jeho následných vyjádření se však od eugenických myšlenek snažil distancovat. V roce 1969 v rámci rozhovoru s *New York Times* například zastával argument, že populační kontrola, za jejíž součást bral i potraty, by primárně zabránila chudobě. Jazyk, který však v rozhovorech používal se však stále dá považovat za diskutabilní, jelikož tvrdil, že se „snaží ukázat „ghetto“ rodinám, jak se vyhnout tomu mít děti, které nechťejí“.¹¹⁵ Během 70. let pokračoval Guttmacher v zastávání myšlenky populační kontroly. Agentuře *Associated Press* v roce 1970 sdělil v rámci vyjádření k reformám protiinterrupčních zákonů v New Yorku a na Havaji, na kterých se sám podílel následující: „Víc se zaměřujeme na kvalitu populace než na její kvantitu.“¹¹⁶

Teorii, že boj za legalizaci interrupcí Planned Parenthood měl rasový motiv, dodnes zastávají zejména konzervativní političtí představitelé, společně se členy pro-life hnutí. Největší organizací v rámci pro-life hnutí podporující tento narativ je The National Right to Life Committee.¹¹⁷ Celé Planned Parenthood se tak v tomto období snažilo vyvrátit, že by organizace zastávala legalizaci interrupcí jako způsob populační kontroly ve snaze zbavit se rasových menšin ve společnosti.¹¹⁸

---

¹¹⁰ Ibid., 282.

¹¹¹ Williams, „No Happy Medium“, 49

¹¹² Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 282.

¹¹³ Ibid., 283.

¹¹⁴ Ziegler, „Roe's Race“, 21.

¹¹⁵ Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 307.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ziegler, „Roe's Race“, 36.

¹¹⁸ Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 306-308.

Od přelomu 60. a 70. let pak docházelo k postupné snaze o sjednocení rétoriky Planned Parenthood a celého hnutí bojujícího za legalizaci interrupcí v USA, jelikož stále lobbovali s oběma zmíněnými argumenty.¹¹⁹ Planned Parenthood svou rétoriku sjednotil až několik měsíců po rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě Roe v. Wade, a to v rámci schůze, která se konala ve státě Colorado. Robin Elliott, jedna ze členek Planned Parenthood, zde vystoupila s doporučením, na jehož základě by organizace v rámci dalších budoucích reforem zastávala názor spojený s otázkou svobody a práv jednotlivce.¹²⁰ K postupnému upuštění od argumentu populační kontroly docházelo v celém pro-choice hnutí, zejména kvůli argumentu práva na soukromí, které v rámci rozhodnutí Roe v. Wade upřednostněno¹²¹. Bylo to ale i kvůli dříve zmiňovaným názorům, že měla myšlenka populační kontroly rasový motiv.¹²²

2.5.3. Roe v. Wade a amicus briefs

Lobbing za legalizaci interrupcí na celonárodní úrovni dospěl až k často zmiňovanému milníku, kterým bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu USA v případě Roe v. Wade z ledna 1973. Vše začalo v americkém státě Texas, kde dvě osoby Sarah Weddington a Linda Coffee krátce po vystudování práv podaly odvolání k Nejvyššímu soudu, ve kterém se snažily o změnu texaského zákona, který umělá přerušení těhotenství umožňoval pouze pokud byla matka v ohrožení života.¹²³ V případě zastupovali „Jane Roe“, pseudonym použitý pro Normu McCorvey, proti texaskému státnímu zástupci, kterým byl Henry Wade.¹²⁴ Nejvyšší soud se pak případem zabýval od prosince 1971.¹²⁵

Planned Parenthood a další organizace dříve zmiňovaného hnutí za legalizaci interrupcí se na případu podílely na základě tzv. amicus briefs ve prospěch Jane Roe.¹²⁶ Amicus briefs jsou stanoviska podávána tzv. „přítelem soudu“, kterým může být jak samostatná osoba, tak organizace, která není součástí soudní řízení, na jejichž základě se snaží ovlivnit rozhodnutí soudu.¹²⁷ Součástí těchto dokumentů jsou převážně informace a rady vztahující se

---

¹¹⁹ Ibid. 307.

¹²⁰ Ibid., 308-309.

¹²¹ Ziegler, „Roes Race“, 33.

¹²² Ziegler, „The Framing of a Right to Choose“, 308.

¹²³ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 744.

¹²⁴ „Roe v. Wade“, Britanica, <https://www.britannica.com/event/Roe-v-Wade> (staženo 25. dubna 2023).

¹²⁵ Ziegler, „Roes Race“, 30.

¹²⁶ Waters, „Women’s Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 744.

¹²⁷ „Amicus Curiae“, Legal Information Institute: Cornell Law School, https://www.law.cornell.edu/wex/amicus_curiae (staženo 23. dubna 2023).

k projednávanému problému v rámci soudního řízení.¹²⁸ Planned Parenthood společně s NOW a dalšími organizacemi začala od prosince 1971 do října 1972 předkládat tato stanoviska, která obsahovala argumenty, proč interrupce legalizovat. V jejich rámci byly prezentovány obě zmiňované myšlenky, od myšlenky interrupcí jako metody populační kontroly se však postupně upouštělo. Organizace v nich dávaly důraz i na fakt, že zákaz provádění interrupcí měl negativní sociální dopady, které nerovnoměrným způsobem ovlivňovaly ženy z chudších poměrů, které ani neměly přístup k antikoncepci, často tak podstupovaly nelegální interrupce u nekvalifikovaných lékařů, a riskovaly tak tím své zdraví.¹²⁹ Zároveň v tomto argumentu hrála roli rasa, jelikož organizace zdůrazňovaly negativní vliv těchto zákonů na chudé ženy, které nebyly bílé rasy.¹³⁰ Původní znění amicus briefs Planned Parenthood jsem bohužel nedohledala, k pochopení jejich obsahu mi však byl nápomocný článek Mary Ziegler *Roe's Race: The Supreme Court, Population Control, and Reproductive Justice*.

Rozhodnutí v tomto případě vydal v lednu 1973 soudce Nejvyššího soudu Harry Blackmun.¹³¹ V jeho rámci hlasovalo sedm soudců pro legalizaci interrupcí na federální úrovni, dva byli proti.¹³² Provázení interrupcí tak bylo od tohoto rozhodnutí legální do třetího měsíce těhotenství.¹³³ Rozhodnutí bylo založené na právech jednotlivce, konkrétně právu na soukromí manželského páru, a také na názorech lékařů, ne na argumentu populační kontroly, které zastávala část hnutí za legalizaci interrupcí. Jedním z důvodů bylo i to, aby se předešlo kontroverzi, které s sebou tyto argumenty přinášely.¹³⁴ Zmíněné právo na soukromí, o které se rozhodnutí opíralo, bylo součástí 14. dodatku americké Ústavy.¹³⁵ V rámci zveřejněného znění tohoto rozhodnutí je sice prezentování amicus briefs těmito organizacemi zmíněno, je jim však věnována jen velmi krátká část celého textu. To samé se dá říci i o zmínce o organizaci Planned Parenthood, která se ve znění objevuje jen jednou.¹³⁶ Zapojení organizace do případu *Roe v. Wade* tak určitě nebylo tak zásadní jako tomu bylo v rámci případu *Griswold v. Connecticut*, nebo při vývoji antikoncepční pilulky. Vliv zapojení Planned Parenthood do celkové debaty k legalizaci interrupcí byl však dle mého názoru i tak významný, i když nebylo přední

---

¹²⁸ „Amicus brief“, Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/amicus-brief> (staženo 23. dubna 2023).

¹²⁹ Ziegler, „Roe's Race“, 31-32.

¹³⁰ Ibid., 33.

¹³¹ Ibid., 33.

¹³² Waters, „Women's Leadership in the Reproductive Rights Movement“, 744.

¹³³ „Our History“, Planned Parenthood Federation of America.

¹³⁴ Ziegler, „Roe's Race“, 30-33.

¹³⁵ „Roe v. Wade“, Britannica, <https://www.britannica.com/event/Roe-v-Wade> (staženo 25. dubna 2023).

¹³⁶ *Roe v. Wade*, 410 U.S. 113, 115 (1973).

organizací abortion rights hnutí, jako tomu bylo v rámci antikoncepčního hnutí.

V 80. a 90. letech čelila nejen organizace Planned Parenthood útokům od části společnosti, která s tímto rozhodnutím nesouhlasila. Pro-life tendence se nakonec promítly i do agend politiků, kteří začali přístup k interrupcím v následujících letech znovu omezovat.¹³⁷ Tento trend je zjevný i v posledních letech.

Závěr

Došla jsem tak k závěru, že Planned Parenthood byla od počátku svého působení organizací lobbující za liberalizaci ženských reprodukčních práv, i když její rétorika a rétorika jejích členů nebyla vždy 100% jednotná, zejména při porovnání názorů Margaret Sangerové a Alana Guttmachera, tehdejších prezidentů organizace, vůči potratům. Organizace byla přímo zapojena do výzkumu antikoncepční pilulky a její následné legalizace na federální úrovni Spojených států. Byla jednou z hlavních organizací v rámci antikoncepčního hnutí, byla i součástí hnutí za zrušení protiinterrupčních zákonů, které se vyvinulo v dnes známé pro-choice hnutí. V rámci své agendy se zaměřovala i na rozšíření poskytování služeb plánovaného rodičovství, které je díky Richardu Nixonovi financováno z federálního rozpočtu.

Částečně se i na základě amicus briefs Planned Parenthood podílelo na zásadním rozhodnutí Nejvyššího soudu USA v případě Roe v. Wade z roku 1973, které legalizovalo interrupce na celonárodní úrovni. Zapojení Planned Parenthood do tohoto případu však nebylo oproti jeho předešlým úspěchům tak výrazné. Měla ovšem velký vliv na debatu k reformě a zrušení prointerrupčních zákonů, která rozhodnutí předcházela. Vzhledem ke zrušení Roe v. Wade z roku 2022 tak došlo k omezení zdravotní péče Planned Parenthood, mezi které patří i poskytování interrupcí. Celkově však došlo k omezení toho, za co organizace bojovala, a to možnost žen mít rozhodnutí o početí dítěte plně ve svých rukou. I do dnešní doby je tak Planned Parenthood předním členem pro-choice hnutí a neustává v aktivním boji a lobbingu za ochranu a prohloubení ženských reprodukčních práv.

Odkaz organizace zároveň negativně ovlivňuje dřívější napojení jejích členů, jak Sangerové, tak Alana Guttmachera na eugenické hnutí společně s jejich názory, které se po určitou dobu o eugeniku opíraly. Dodnes je tato skutečnost často zmiňována konzervativně smýšlejícími politickými představiteli ve snaze znehodnotit dosavadní aktivitu a úspěchy Planned

---

¹³⁷ „Our History“, Planned Parenthood Federation of America.

Parenthood, i přes fakt, že dnešní vedení Planned Parenthood své předešlé napojení na eugenické hnutí odsuzuje a výrazně se od něj distancuje.

Summary

I came to the conclusion that Planned Parenthood has been one of the main organizations who lobbied for the liberalization of women's reproductive rights since its establishment, even though the rhetoric of the organization and its members has not always been unanimous, especially if I were to compare for example the opinions of its former presidents, Margaret Sanger and Alan Guttmacher, towards abortions. The organization directly participated in the development of the contraceptive pill, as well as its legalization across the United States. Not only was it the main leader of the contraceptive movement, but it was also a member of the abortion-rights movement. Apart from reaching the prementioned milestones, the organization focused on the expansion of family planning services, which have been funded by the government since the passage of Title X by Richard Nixon.

It also partly participated in the groundbreaking 1973's U.S. Supreme Court decision that was *Roe v. Wade* through its amicus briefs that the organization provided during the litigation, that later resulted in the removal of all restrictions on abortion access in the United States. The involvement of Planned Parenthood in this case was not as substantial in comparison to the previous achievements. It did, however, influence the debate regarding the reform or repeal of abortion bans that preceded the decision. In light of the overturn of *Roe v. Wade* in 2022, health care services of Planned Parenthood, including abortion services, have been limited. It also mainly limited women's right to choose whether or not they want to have a kid, which is what the organization had worked for the majority of its existence. To this day, Planned Parenthood remains to be the leading member of the pro-choice movement, and continues in its fight and lobbying activities to further protect and deepen women's reproductive rights in the United States.

The legacy of the organization has been negatively affected by the links to eugenics of the organization's former presidents, Sanger and Guttmacher. To this day, it remains a topic of discussion among the conservative leaning political representatives, whose aim is to diminish the organization's achievements through the years, despite the fact that the current representatives of Planned Parenthood are avidly distancing themselves from those links, as well as denouncing them.

Zdroje

Literatura:

CHESLER, Ellen. *Woman of Valor: Margaret Sanger and the Birth Control Movement in America*. New York: Simon & Schuster, 1992.

GREENHOUSE, Linda, and Reva Siegel. *Before Roe v. Wade: voices that shaped the abortion debate before the Supreme Court's ruling*. Yale Law School: Public Law Working Paper 257, 2012, https://documents.law.yale.edu/sites/default/files/beforeroe2nded_1.pdf

MÜLLER, Karel B., Šárka Laboutková a Petr Vymětal. *Lobbying v moderních demokraciích*. Praha: Grada Publishing as, 2010.

MCCANN, Carole. „Birth Control and the Medical Profession“. In *Birth Control Politics in the United States, 1916-1945*. Ithaca, NY: Cornell University Press: 1994, 59-98.

MCCANN, Carole. “Women as Leaders of the Contraceptive Movement”. In *Gender and Women's Leadership: A Reference Handbook*, ed. Karren O'Connor, 2 vols. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc., 2010, 749-762. <https://doi.org/10.4135/9781412979344>.

WATERS, Jessica. “Women's Leadership in the Reproductive Rights movement“. In *Gender and Women's Leadership: A Reference Handbook*, ed. Karren O'Connor, 2 vols. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc., 2010, 740-748. <https://doi.org/10.4135/9781412979344>

WAWROSE, Susan. „The Birth Control Controversy in Connecticut“. In *Griswold V. Connecticut: Contraception and the Right of Privacy*. Londýn: Franklin-Watts, 1996, 9-17 <https://ecommons.udayton.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1012&context=books>

Periodika:

BAILEY, Martha J. „Fifty Years of Family Planning: New Evidence on the Long-Run Effects of Increasing Access to Contraception“. *Brookings Papers on Economic Activity* (2013): 341–395. <http://www.jstor.org/stable/23594871>

LEPORE, Jill. „Birthright: What's Next for Planned Parenthood?“. *The New Yorker*, 6. listopadu 2011, <https://www.newyorker.com/magazine/2011/11/14/birthright-jill-lepore>

O'CONNELL, Jonathan and Anu Narayanswamy. „Lobbying broke all-time mark in 2021 amid flurry of government spending“. *The Washington Post*, 12. března 2022,

<https://www.washingtonpost.com/business/2022/03/12/lobbying-record-government-spending/>

OPRYSKO, Caitlin. „A look at the abortion lobbying landscape“. *Politico*, 3. května 2022, <https://www.politico.com/newsletters/politico-influence/2022/05/03/a-look-at-the-abortion-lobbying-landscape-00029759>

WILLIAMS, Daniel K. „No Happy Medium: The Role of Americans' Ambivalent View of Fetal Rights in Political Conflict over Abortion Legalization“. *Journal of Policy History* 25, n. 1 (2013): 42-61. doi:10.1017/S0898030612000346

ZIEGLER, Mary. „Roe's Race: The Supreme Court, Population Control, and Reproductive Justice“. *Yale Journal of Law and Feminism*, Volume 25, Issue 1 (2013): 1-50, https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/7052/04_25YaleJL_Feminism1_2013_2014_.pdf?sequence=2&isAllowed=y

ZIEGLER, Mary. „The Framing of a Right to Choose: Roe v. Wade and the Changing Debate on Abortion Law“. *Law and History Review* 27, no. 2 (2009): 281–330. <https://www.jstor.org/stable/40646016>

Internetové zdroje:

Abortion“. World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>

„Amicus brief“. Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/amicus-brief>

„Amicus Curiae“. *Legal Information Institute: Cornell Law School*

„Anthony Comstock“. Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Anthony-Comstock>

„Contraception“. World Health Organization, https://www.who.int/health-topics/contraception#tab=tab_1

„First Abortion Conference in the U.S.“. Today in Civil Liberties History, <http://todayinclh.com/?event=first-abortion-conference-in-the-u-s>

„Griswold v. Connecticut (1965)“. Bill of Rights Institute, <https://billofrightsinstitute.org/e->

lessons/griswold-v-connecticut-1965.

<https://www.aclu.org/> - Oficiální stránky American Civil Rights Union

<https://www.ali.org/> - Oficiální stránky American Law Institute

https://www.law.cornell.edu/wex/amicus_curiae

https://www.pfizer.com/about/history/pfizer_pharmacia - Oficiální stránky Pfizer

<http://www.plannedparenthood.org> – Oficiální stránky Planned Parenthood Federation of America

<https://www.plannedparenthoodaction.org/> - Oficiální stránky Planned Parenthood Action Fund

„Our History“. Planned Parenthood Federation of America,

<https://www.plannedparenthood.org/about-us/who-we-are/our-history>

„Roe v. Wade“, *Britanica*, <https://www.britannica.com/event/Roe-v-Wade>

„The Birth Control Pill: A History“. Planned Parenthood.

https://www.plannedparenthood.org/files/1514/3518/7100/Pill_History_FactSheet.pdf

Ostatní zdroje:

Roe v. Wade. 410 U.S. 113 (1973).